

جهاد اقتصادی

www.ketab.ir

جواد اسماعیل نیا

با مقدمه حضرت آیت الله صفایی بوشهری

سرشناسه : اسماعیل نیا - جواد ، ۱۳۴۸.
عنوان و نام پدید آور: جهاد اقتصادی / جواد اسماعیل نیا: با مقدمه صفای بوشهری.
مشخصات نشر : تهران : مبین اندیشه ، ۱۳۹۰
مشخصات ظاهری : ۲۲۴ ص
شابک : ۲۵۰۰۰ ریال ۷-۹۲-۵۹۱۳-۶۰۰-۹۷۸ ISBN
وضعیت فهرست نویسی : فیا
موضوع : د. خبثی، روح الله رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۹ - ۱۳۶۸ - نظریه درباره رشد اقتصادی
موضوع : خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - نظریه درباره رشد اقتصادی.
موضوع : اسلام و اقتصاد.
موضوع : رشد اقتصادی - جنبه‌های مذهبی - اسلام.
رده بندی کنگره : ۱۳۹۰ - ج ۹ / ۵۳ الف / ۲ / ۲۳۰ BP
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۸۳۳
شماره کتابشناسی ملی : ۲۳۰۲۳۱۸

جهاد اقتصادی

- مؤلف: جواد اسماعیل نیا
- ناشر: مبین اندیشه
- شمارگان: ۱۰۰۰۰ نسخه
- شابک: ۷-۹۲-۵۹۱۳-۶۰۰-۹۷۸ ISBN
- نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۰
- ناشر همکار: آوای منتی، اندیشه مطهر - النظار
- قیمت: ۴۵۰۰ تومان

کلیه حقوق این کتاب برای ناشر محفوظ می‌باشد.

دفتر تهران: خیابان قزوین - خیابان سبحانی - خیابان شهید برادران فلاح - پلاک ۲۱۹

همراه: ۰۹۱۲۳۹۰۸۴۷۵ - تلفن: ۴۴۸۶۱۵۸۵ - ۰۲۱

دفتر قم: خیابان معلم - ۱۰ متری معلم - کوچه ۵ (شهید فلسفی) پلاک ۴
همراه: ۰۹۱۲۶۵۱۸۰۳۶ - تلفن: ۷۷۴۸۳۷۰ - ۰۲۵۱

فهرست

۱۱	تقریظ حضرت آیت الله صفایی بوشهری
۱۴	پیش گفتار
۱۷	فصل اول: کلیات
۱۸	بخش اول:
۱۹	مفاهیم لنوی و اصطلاحی جهاد و اقتصاد
۱۹	الف: معنی لنوی جهاد
۱۹	ب: معنای اصطلاحی جهاد
۲۰	ج: اقتصاد در لغت
۲۱	مفاهیم اقتصاد اسلامی
۲۵	بخش دوم:
۲۶	تلفیق واژه اقتصاد به واژه مقدس جهاد
۲۸	آرایش جهادی اقتصاد کشور
۳۰	پانک‌های احتمالی دشمن
۳۳	بخش سوم: پاسخ به چند سوال کلیدی درباره اقتصاد اسلامی
۴۱	فصل دوم: جهاد اقتصادی در بیانات امام و رهبری
۴۲	بخش اول: جهاد اقتصادی در بیانات امام خمینی (ره)
۴۳	وابستگی اقتصادی منشأ وابستگی
۴۳	اهمیت استقلال اقتصادی و فرهنگی
۴۴	استقلال اقتصادی در اسلام
۴۴	وظیفه شرعی برای کسب استقلال اقتصادی
۴۵	کم کاری و بیکاری ریشه وابستگی اقتصادی
۴۵	نهراسیدن ملت ایران از دخالت نظامی و حصر اقتصادی
۴۶	محاصره اقتصادی فرصتی برای خودکفایی
۴۷	بخش دوم: جهاد اقتصادی در بیانات مقام معظم رهبری
۴۸	چراغ راه
۴۹	الف: بازخوانی پیام‌های نوروزی رهبر انقلاب از آغاز رهبری ایشان تاکنون
۵۶	پیام نوروزی سال ۹۰
۵۹	ب: نمودار پیام نوروزی ۱۳۹۰
۶۰	ج: بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی
۶۹	د: نمودار بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی
۷۱	ه: بیانات مقام معظم رهبری در جمع مردم و کارکنان صنعت نفت عسلویه بوشهر
۷۶	و: نمودار بیانات مقام معظم رهبری در عسلویه بوشهر

فصل سوم: جهاد اقتصادی در آینه آیات، روایات، اشعار و حکایات	۷۷
مقدمه	۷۸
بخش اول: باید های جهاد اقتصادی	۷۹
۱- جهاد	۸۰
الف: جهاد در آینه آیات قرآن کریم	۸۰
ب: جهاد در آینه روایات	۸۲
ج: جهاد در آینه اشعار	۸۷
د: جهاد در آینه حکایات	۸۸
۲- تجارت، کار و هنر	۸۹
الف: تجارت و کار در آینه آیات قرآن کریم	۸۹
ب: تجارت و کار در آینه روایات	۸۹
ج: تجارت، کار و هنر در آینه اشعار و ضرب المثل ها	۹۱
د: تجارت در آینه حکایات	۹۳
ه: انوثه و قول در کار در آینه حکایات	۹۷
۳- کشاورزی	۱۰۰
الف: کشاورزی در روایات	۱۰۰
۴- مال حلال	۱۰۱
الف: مال حلال در آینه آیات قرآن کریم	۱۰۱
ب: مال حلال در آینه روایات	۱۰۲
ج: مال حلال در آینه اشعار و ضرب المثل ها	۱۰۳
۵- اعتقاد به رازقیّت خدا	۱۰۴
الف: اعتقاد به رازقیّت خدا در آینه آیات قرآن کریم	۱۰۴
ب: اعتقاد به رازقیّت خدا در آینه روایات	۱۰۵
ج: رزق و روزی در آینه اشعار و ضرب المثل ها	۱۰۷
د: اعتقاد به رازقیّت خدا در آینه حکایات	۱۰۸
۶- زهد	۱۰۹
ب: زهد در آینه روایات	۱۱۱
ج: زهد در آینه حکایات	۱۱۲
۷- زکات	۱۱۹
الف: زکات در آینه آیات قرآن کریم	۱۱۹
ب: زکات در آینه روایات	۱۲۱
ج: زکات در آینه اشعار	۱۲۳
۸- اطعام	۱۲۳
الف: اطعام در آینه آیات قرآن کریم	۱۲۴
ب: اطعام در آینه روایات	۱۲۶
ج: اطعام در آینه اشعار	۱۲۶

۱۲۷.....	د: اطعام در آینه حکایات
۱۲۹.....	۹- صدقه
۱۲۹.....	الف: صدقه در آینه آیات قرآن کریم
۱۳۰.....	ب: صدقه در آینه روایات
۱۳۱.....	۱۰- انفاق
۱۳۱.....	الف: انفاق در آینه آیات قرآن کریم
۱۳۲.....	ب: انفاق در آینه حکایات
۱۳۳.....	۱۱- سخاوت (بخشندگی)
۱۳۳.....	الف: سخاوت در آینه آیات قرآن کریم
۱۳۳.....	ب: سخاوت در آینه روایات
۱۳۵.....	۱۲- قناعت و کفاف
۱۳۵.....	الف: قناعت در آینه روایات
۱۳۸.....	ب: قناعت و کفاف در آینه اشعار و ضرب المثل
۱۴۰.....	ج: قناعت و کفاف در آینه حکایات
۱۴۱.....	۱۳- رفاه اقتصادی و راه های رسیدن به آن
۱۴۱.....	الف: رفاه اقتصادی و راه های رسیدن به آن در آینه روایات
۱۴۷.....	ب: رفاه اقتصادی (بولنگری و بی نوازی) در آینه اشعار و ضرب المثل ها
۱۴۸.....	ج: جهاد اقتصادی در آینه اشعار
۱۴۹.....	د: عدالت اقتصادی در آینه حکایات
۱۵۰.....	۱۴- اقتصاد و میانه روی
۱۵۰.....	الف: اقتصاد و میانه روی در آینه روایات
۱۵۱.....	بخش دوم: نباید های جهاد اقتصادی
۱۵۲.....	۱- تنبلی
۱۵۲.....	الف: تنبلی در آینه روایات
۱۵۲.....	ب: تنبلی در آینه اشعار و ضرب المثل ها
۱۵۳.....	۲- اسراف
۱۵۳.....	الف: اسراف در آیات قرآن کریم
۱۵۳.....	ب: اسراف در آینه روایات
۱۵۷.....	ج: اسراف در آینه اشعار و ضرب المثل ها
۱۵۸.....	د: اسراف در آینه حکایات
۱۶۱.....	عوامل اسراف
۱۶۳.....	آثار اسراف
۱۶۴.....	معیار اسراف

۱۶۵	اناراجتماعی اسراف
۱۶۶	نمونه هایی از اسراف
۱۶۸	آمار تکان دهنده ای از اسراف
۱۶۹	۲- تبذیر
۱۶۹	الف: تبذیر در آینه آیات قرآن کریم
۱۷۰	ب: تبذیر در آینه روایات
۱۷۱	۴- باطل خوری اموال
۱۷۱	الف: باطل خوری اموال در آینه قرآن کریم
۱۷۳	ب: باطل خوری اموال در آینه روایات
۱۷۴	ج: لقمه حرام در آینه حکایات
۱۷۶	۵- احتکار
۱۷۶	الف: احتکار در آینه روایات
۱۷۶	ب: احتکار و گرانفروشی در آینه حکایات
۱۷۷	۶- ربا
۱۷۷	الف: ربا در آینه آیات قرآن کریم
۱۷۹	ب: ربا در آینه روایات
۱۸۰	ج: ربا در آینه اشعار و ضرب المثل ها
۱۸۰	د: ربا در آینه حکایات
۱۸۱	۷- رشوه
۱۸۱	الف: رشوه در آینه روایات
۱۸۱	۸- طمع
۱۸۱	الف: طمع در آینه روایات
۱۸۲	ب: طمع در آینه اشعار و ضرب المثل ها
۱۸۳	ج: طمع و خسیسی در آینه حکایات
۱۸۳	۹- کم فروشی
۱۸۳	الف: کم فروشی در آینه آیات قرآن کریم
۱۸۴	ب: کم فروشی در آینه روایات
۱۸۵	۱۰- بخل
۱۸۵	الف: بخل در آینه آیات قرآن کریم
۱۸۸	ب: بخل در آینه روایات

۱۹۰	نتیجه
۱۹۹	منابع

تقریظ حضرت آیت الله صفایی بوشهری نماینده محترم ولی فقیه در استان و امام جمعه بوشهر

بسم الله الرحمن الرحيم

« الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ سَيِّمًا بِقِيَّةِ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ وَ
لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ »

تفسیر، تبیین، شرح و تحلیل اندیشه و بیانات متون فاخر و سخنان بزرگان عرصه هدایت، یکی از امور مرسوم و مؤثر در ساحت پیشرفت و توسعه فرهنگی و ایجاد مختلف حیات اجتماعی انسان است. بدین خاطر در تاریخ معارف بشری به ویژه معرفت دینی اسلامی، تفاسیر بسیار و شرح های گرانسنگ و تحلیل های ارزشمند به دست فرهیختگان و نخبگان ملاحظه می شود.

انقلاب شکوهمند اسلامی ایران تولدی دوباره برای استقرار حکومت اسلامی بر مبنای فقه حکومتی می باشد و سخنان رهبر عظیم الشأن انقلاب حضرت آیت الله العظمی خامنه ای (دامت برکاته العالیه) به ویژه رهنمودهای راهبردی ایشان در اعتلای همه جانبه نظام مقدس اسلامی، رهیافت های تعالی بخش الهی است و پیام های نوروزی ایشان و نامگذاری سال یکی از آن هدایت های مورد نیاز و اثر بخش توسعه و پیشرفت جامعه در مقیاس ملی و فراملی می باشد. امسال که آن را مزین فرموده اند به سال «جهاد اقتصادی» نشان از اهمیت موضوع رشد اقتصادی در فضای پرفشار بین المللی و تحریم گسترده علیه ایران اسلامی دارد و تنها سیاست موفق راهبردی در این حوزه، «جهاد اقتصادی» می باشد.

«جهاد اقتصادی» یعنی تلاش و کوشش پرتوان برای رشد در امور اقتصادی کشور و مبارزه با جبهه اقتصادی استکبار جهانی.

بی تردید تفسیر، شرح و تحلیل سخنان مقام معظم رهبری در عرصه «جهاد اقتصادی» کاری شایسته است که در خور تقدیر می باشد و لازم است که دانشوران این علم به آن بپردازند.

حضرت حجت الاسلام اسماعیل نیا از آن خیل اهل دانش و قلم می باشند که در این باره با کوشش و جدیت به تحلیل سخنان معظم له پرداخته اند. باشد که این سیره ای دانش بنیان برای فرزندگان اهل قلم گردد و موجب معرفت به محتوای کلام و راهکاری برای اجرایی شدن آن سخنان برخاسته از دانش و فرزاندگی و آینده نگری مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه ای (دامت برکاته العالیه) گردد. موفقیت همه عالمان ولایتمدار را از خداوند مسألت می نمایم و طول عمر با عزت و صحابت حضرت مهدی(عج) را برای مقام معظم رهبری از ایزد منان خواستارم و یاد و خاطره شهدا و امام شهدا را گرامی می دارم.

«والسلام و علیکم و رحمة الله و برکاته»

صفایی بوشهری

نماینده مقام معظم رهبری در استان

و امام جمعه بوشهر

۱۳۹۰/۱/۲۰

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله):

«الكَادُ لِقَائِهِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»^۱

«کسی که در راه امرار معاش خانواده‌اش تلاش کند، مانند مجاهد فی سبیل الله است.»

رسیدن به سعادت دنیا و آخرت آرزو و خواسته هر انسانی است، که راه رسیدن به آن از جاده شریعت مقدس اسلام می‌گذرد. واضح و روشن است که دنیا بدون آخرت و آخرت بدون دنیا، هیچ کدام نمی‌تواند انسان را به سعادت کامل برساند. بنابراین پرداختن به مسائل اقتصادی و معاش لازمه‌ی رسیدن به مقامات معنوی است تا جایی که در آموزه‌های دینی ماست که «مَنْ لَا مَعَاشَ لَهُ لَا مَعَادَ لَهُ» آنکه معاش و زندگانی دنیایی خوبی ندارد، معاد خوبی هم برای او نیست.

احکام و فرامین اسلام، آن چنان فراگیر و همه‌جانبه است که هیچ مسئله‌ای را فروگذار نکرد است. به همین خاطر در کنار تأکید بر مسائل معنوی، عبادات دینی و بیان راه‌های تقرب به خدا با ابزار عبادی مانند نماز، روز، حج و ... بر مسائل اقتصادی، کار، کشاورزی، صنعت، تجارت، نوع مصرف، عدالت اجتماعی، انفاق، دوری از اسراف و ... تأکید داشته و عمل به آموزه‌های دینی در این موارد را موجبات تقرب به خداوند می‌داند. تا جایی که تلاش برای اقتصاد خانواده خود را مانند مبارزه با دشمنان اسلام دانسته و مرگ در این راه را شهادت در راه خدا می‌داند.

اما برخی که فقط گوشه‌ای از آموزه‌های دینی را دانسته اند، آن را اخذ کرده و مابقی معارف دینی را واگذاشته اند (به مصداق آیه شریفه نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَ نَكْفُرُ بِبَعْضٍ)^۲ پرداختن به مسائل اقتصادی را خارج شدن از دایره عبادت و زهد دانسته و آن را مذموم می‌شمرند.

رد این عقیده از یک سو و دفع توطئه دشمنان انقلاب شکوهمند اسلامی در تهاجم اقتصادی علیه ایران اسلامی در عرصه‌های تحریم اقتصادی و مانع‌تراشی‌ها مختلف برای جلوگیری از پیشرفت اقتصادی، رفاهی ایران از سوی دیگر باعث گردید تا رهبر حکیم فرزانه در آغاز سال جدید امسال را سال «جهاد اقتصادی» نام‌گذاری کند. ایشان با این اقدام حکیمانه ضمن مایوس کردن دشمنان در عرصه تهاجم اقتصادی، جان

^۱ - کافی، ج ۵، ص ۸۸، نقل: همان ص ۶۵

^۲ - نساء، ۱۵۰

دوباره‌ای به تلاش‌های اقتصادی کشور دادند و به تبع آن در حجم گسترده‌ای برنامه‌ریزی و تلاش فراگیر جهت رشد اقتصادی کشور و ایجاد رفاه عمومی آغاز گردید.

اگر با دقت به شعارهای سال‌های اخیر که توسط مقام معظم رهبری اعلام می‌گردد، نگریسته شود، دیده می‌شود که پیشرفت اقتصادی محور اصلی حرکت‌ها است. مانند: اصلاح الگوی مصرف، همت مضاعف، کار مضاعف و جهاد اقتصادی؛ قطعاً این نامگذاری‌ها و استمرار وجه اقتصادی آن، اتفاقی نیست و اندیشه‌ای عمیق در وراء آن وجود دارد.

هر چند حکومت داری وجوه مختلفی از اقتصاد، سیاست، هنر، اجتماع و روابط بین‌الملل را در بر دارد، اما تردیدی نیست جامعه‌ای که پای اقتصادش بلندگردد، فقط از منظر اقتصادی عقب نخواهد رفت، بلکه در سایر حوزه‌های به هم پیوسته‌اش نیز لنگ خواهد زد و به سر منزل مقصود نخواهد رسید.

به عنوان مثال اگر اقتصاد را از یکی از کشورهای قدرتمند امروزی بگیریم نه ارتشی برایش می‌ماند تا قدرت نمایی کند، نه دانشگاهی تا علم برکش و نه رخ دیگران بکشد نه مجالی برای عرضه و توسعه هنر و ... در یک کلام رسیدن به عزت و سربلندی هر جامعه قطعاً بستگی به اقتصاد فعال و پیشرفته آن دارد.

در عرصه دین اسلام نیز تا بدان جا به اقتصاد اهمیت داده شده که فرموده اند «كَادَ الْفَقْرُ أَنْ يَكُونَ كُفْرًا» یعنی کم مانده که فقر به کفر بیانجامد و «إِذَا دَخَلَ الْفَقْرُ مِنْ بَابٍ خَرَجَ الْإِيمَانُ مِنْ بَابٍ آخَرَ» یعنی هر گاه فقر از دری وارد شود ایمان از درب دیگر خارج می‌شود.

جامعه اسلامی برای رسیدن به اهداف بلند خود ناگزیر از توسعه اقتصادی است. توسعه اقتصادی به دو دلیل باید جهاد گونه باشد و حرکت طبیعی در این مسیر ما را به جایی نمی‌رساند:

۱- عقب ماندگی‌های سالیان متمادی متأثر از ظلم و بیداد طاغوت و به یغما بردن تمام داشته‌های مملکت.

۲- وجود دشمنی‌های همه جانبه استکبار جهانی که تمام اهتمام خود را بر کنترل سرعت پیشرفت اقتصادی و عملی ایران اسلامی برای جلوگیری از الگو شدن انقلاب به کار بسته است.

با این توضیح اگر کسانی برای پیشرفت اقتصادی «می‌روند» ما باید «بدویم» و این دوییدن خستگی ناپذیرانه همان تدبیر حکیمانه ناخدای کشتی انقلاب است که آن را «جهاد اقتصادی» نامیدند. و از همه مسئولان و مردم خواستند تا در این عرصه نقش آفرین گردند.

بی‌شک سعادت و سربلندی کشور عزیز و مقتدر ایران اسلامی در گرو پرداختن به مسئله اقتصاد و توسعه آن در کنار ترویج مسائل اخلاقی و ارزشی می‌باشد.

پرواضح است که جهاد اقتصادی مورد نظر مقام معظم رهبری فراتر از مسئله شعار، تابلو نویسی و سخنرانی است بلکه هدف، کوشش جهاد گونه در عرصه اقتصادی است.

همه اقشار جامعه اسلامی از مردم شریف و مسئولان عرصه‌های مختلف در این فراخوان، وظایف سنگینی به عهده دارند که امید است با کارشناسی دقیق و تعیین هدف و راهبردهای مشخص براساس سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و برنامه پنجم و طبق فرامین حکیمانه مقام معظم رهبری به حرکت جهادی خود سرعت دهند تا در چند سال آینده شاهد پیشرفت همه‌جانبه اقتصادی و ایجاد رفاه و عدالت اجتماعی برای آحاد ملت عزیز مان باشیم.

ما در این نوشتار سعی نمودیم تا زوایای مختلف «جهاد اقتصادی» از منظر آیات، روایات، اشعار و حکایات را استخراج نموده و ضمن تبیین و تشریح مسئله مهم شعار امسال، راهکارهایی را جهت عملیاتی کردن «جهاد اقتصادی» پیشنهاد نماییم. این کتاب در سه فصل کلیات، جهاد اقتصادی در کلام امام و رهبری و جهاد اقتصادی در آینه آیات، روایات اشعار و حکایات و یک نتیجه تقدیم خوانندگان عزیز می‌گردد.

این اثر در بیست روز اول سال با تلاش فراوان گردآوری شده است که هدف عمده آن ترویج شعار سال و توضیح مختصری پیرامون این مسئله و بیان مصادیق مختلف جهاد در عرصه اقتصادی بوده است. طبعاً این اثر به دلیل سرعت کار، خالی از اشکال نبوده و جای بسط و گسترش بسیار دارد. امید است این تلاش ناچیز مورد رضایت خداوند بزرگ قرار گرفته و توسط محققین گرانقدر سر فصل‌های ارائه شده به بحث و پژوهش بیشتر گذاشته شود.

«خداوند ما را از سربازان ولایت و از جهادگران فی‌سبیل‌الله قرار دهد. آمین»

جواد اسماعیل نیا

پوشهر ۱۳۹۰/۱/۱۹